

NÁHRADA ŠKODY ZA PRŮTAHY V ŘÍZENÍ

Často se stává, že řízení před státními orgány trvá nepřiměřeně dlouho. Mnoho lidí si stěžuje na neschopnost státních zaměstnanců, a že se nemohou dovolat odčinění, opak je však pravdou. Za nesprávný úřední postup spočívající v neschopnosti státního orgánu vydat rozhodnutí v určité či přiměřené lhůtě od zahájení řízení může být účastníku řízení uděleno přiměřené zadostiučinění v penězích.

Ačkoliv zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v aktuálním znění (dále jen „OdpŠk“), nepoužívá označení „průtahy v řízení,“ dají se dle Nejvyššího soudu pod tento pojem zahrnout jak průtahy v řízení v pravém slova smyslu, kdy státní orgán nekoná ve lhůtě, kdy konat měl, tak i nepřiměřená délka řízení, kdy na vině příliš dlouho trvajících řízení nejsou státní orgány, ani dotčený účastník řízení.

Ten, komu v důsledku nesprávného úředního postupu, spočívajícího v průtazích či nepřiměřené délce řízení, vznikla újma, se může domáhat přiměřeného zadostiučinění v penězích. Ačkoliv újma způsobená průtahy v řízení může vzniknout i jiným osobám než účastníkům řízení, česká judikatura se přiklání k tomu, že přiměřené zadostiučinění může být poskytnuto pouze tomu, kdo se předmětného řízení účastnil.

Začátek a konec řízení

Pro určení délky řízení je stěžejní přesná identifikace začátku a konce řízení. V řízeních zahajovaných na návrh je toto jednoduché, neboť dnem zahájení řízení je den, kdy návrh došel věcně a místně příslušnému soudu.

V řízeních zahajovaných bez návrhu však takové určení času není možné. Má-li být správné řízení zahájeno v určité zákonem stanovené lhůtě, je stěžejním okamžikem takový moment, kdy se správný orgán dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední.

Specifickým případem zahájení řízení z moci úřední je řízení trestní. To je běžně zahajováno sdělením obvinění podezřelému ze spáchání trestného činu, případně doručením opisu o zahájení trestního stíhání. Někdy ale může být začátek řízení vztažen k jinému okamžiku, kdy se podezřelá osoba dozví o obvinění jinak než výše popsaným způsobem.

Je-li řízení přerušeno, dle stanoviska Nejvyššího soudu se doba přerušení započítává do celkové délky řízení. Ne každý důvod přerušení řízení však může být přičítán státu, například v případě, kdy se čeká na vyjádření Soudního dvora Evropské unie. Konec řízení je dán vydáním konečného meritorního pravomocného rozsudku.

Jak se určují průtahy v řízení

Zda je délka řízení přiměřená se určuje jednodušeji, stanovuje-li zákon konkrétní lhůtu pro vydání rozhodnutí. V řízeních, kde konkrétní lhůta stanovena není, se posuzuje přiměřená délka řízení dle konkrétních okolností daného případu. Věc musí být totiž projednána a rozhodnuta v přiměřené době, ale zároveň musí být v řízení postupováno v souladu s právními předpisy a musí být zajištěna spravedlivá ochrana práv účastníka. Proto není možné stanovit délku řízení paušálně právním předpisem, ale musí se ke každému jednotlivému případu přistupovat individuálně.

Kritéria určení přiměřenosti délky řízení stanovil Nejvyšší soud ve svém stanovisku ze dne 13.4.2011 následující:

- a) složitost případu,
- b) chování poškozeného,
- c) postup příslušných orgánů,
- d) význam předmětu řízení pro poškozeného.

Složitostí případu je míněn zejména počet instancí, ve kterých je řízení vedeno, dále také skutková složitost případu i kolik je povoláváno svědků či jaké důkazy a v jakém množství jsou navrhovány.

Chování poškozeného pak nesmí jít k jeho tíži, brání-li zákonným způsobem své zájmy, avšak protahuje-li účastník úmyslně řízení, nemůže očekávat kompenzaci průtahů v řízení.

Postup orgánů příslušných k rozhodování předmětné záležitosti musí být v souladu se zákonem a bez zbytečných obstrukcí či odmlk.

Forma a výše zadostiučinění

Přiměřené zadostiučinění v případě průtahů v řízení je spíše satisfakčním nežli kompenzačním prostředkem nápravy. Poskytnutá satisfakce má v určitém smyslu „učinit zadost,“ jde v první řadě o omluvu a také jistou příležitost k vynahrazení utrpěného příkoří.

Forma a výše zadostiučinění by měla být v individuálních případech stanovena tak, aby byla zejména účastníky řízení považována za spravedlivou. Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Dle již zmiňovaného stanoviska Nejvyššího soudu by tak mělo činit základní částku ve výši 15.000 – 20.000,-Kč za jeden rok řízení (nikoliv za jeden rok průtahů). Tato částka je snížena o polovinu pro první dva roky řízení, a zároveň podléhá dalším modifikacím dle okolností případu.

Nárok na přiměřené zadostiučinění se nejprve uplatňuje u ústředních orgánů státní správy, tedy u příslušných ministerstev dle daného odvětví. Je-li nárok přiznán, vyplácí se do 6 měsíců od vydání rozhodnutí.

V březnu 2015, Mgr. Kateřina Neradová

www.ak-vdw.com